

Christian Lassens gård er slet ikke et museum, men det er et hjem. I køkkenet står gryderne på komfuret, og familiens gamle hæfte med opskrifter ligger fremme. Sengetøj og duge ligger i skabene. Vaskeskålen står på natbordet. I børneværelset finder man dukker, bøger og klodser. Det store spisebord er dækket, og i den fine stue har gramfonen en fremtrædende plads. Indtil 1943 havde familien Lassen et gæstgiveri.

Gårdens historie rækker tilbage til 1721, men de nuværende bygninger blev efter en brand i 1889 genopbygget i 1892. Siden da er der heller ikke noget, der har forladt gården. Alt lige fra jakkesæt til dåbskjole, møbler, porcelæn, tusind breve, cykler, landbrugsmaskiner er bevaret. Intet blev smidt ud, alt blev opbevaret.

Gårdmandsdatteren Lena Jacobsen fra Aarslev ved Aabenraa kom som husholderske til Jardelund og blev i 1903 gift med Peter Lassen. Med hendes indtog på gården blev hjemmet bevidst dansk. Sproget var sønderjysk.

De fik ni børn, hvoraf de to allerede døde som børn. I en alder på 45 år blev Lena Lassen enke og stod alene med otte børn, en ejendom på 80 hektar plus 10 hektar mose og en landsbykro. Sønnerne Jørgen og Christian blev indkaldt under 1. verdenskrig, men kun Christian vendte tilbage, og det var ham, der overtog gården. Lena døde i 1971.

Den sidste beboer på gården var således landmanden Christian Lassen. Han blev født den 8. juli 1908 og døde den 4. september 2003 ugift. Christian levede et beskedent liv på gården i Jardelund. Han engagerede sig for mindretallet og var med til at grundlægge SSF i Medelby efter krigen i 1945.

I Ladelund, som ligger 5 km syd for grænsen, blev der i november 1944 oprettet en underlejr til koncentrationslejren Neuengamme. Der blev også lavet en lejr ved Svesing nær Husum. Kz-lejren ved Ladelund skulle stå for opførelsen af Friservolden som en del af Hitlers atlantvold, og som viste sig at være formålsløs. Kz-lejren lå på et område, hvor der tilbage i 1938 blev oprettet en arbejdslejr, hvor de indsatte bl.a. byggede den såkaldte "Betonvej" fra Sønderløgum til Flensborg.

Trods de ugunstige vejrforhold i november og december 1944 blev kasernen ikke opvarmet. Derudover var der det hårde arbejde, som mange fanger skulle udføre, især i panserværnsgrøfter. Underernærede og udsat for tæsk af kapos arbejdede fangerne ofte elleve til tolv timer om dagen i det iskolde vand.

Hvis fangerne allerede var ankommet til Ladelund underernærede og svækkede, blev de nu udsat for madrationer, der allerede var sultrationer i den officielle version. I Ladelund fik de ikke engang det. Snart var dødsraten så høj, at man i kz-lejren Neuengamme betragtede Ladelund som en "dødslejr".

Mindesmærket i Ladelund med navnene på lejrens ofre er det ældste mindesmærke for krigen i Slesvig-Holsten og et af de ældste i Tyskland. Det påbegyndtes i 1950 på initiativ af den lokale sognepræst, som i 1944 havde ført register over de fanger, der ligger begravet på kirkegården.

Mødested: Christian Lassens museum, Kupfermühlenweg 4, 24994 Jardelund

Tid: Søndag d. 8. sept. 2024 kl 15.00. Tilmelding på hjemmesiden: hssdj.dk under arrangementer.